

Dodatok č. 2

Manuál a monitoring uplatňovania štandardov dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní.

Schválené Pedagogickou radou v Liptovskom Mikuláši, 10. 3. 2025

MANUÁL A MONITORING UPLATŇOVANIA ŠTANDARDOV DODRŽIAVANIA ZÁKAZU SEGREGÁCIE VO VÝCHOVE A VZDELÁVANÍ

2025

Úvod

Segregácia je porušením základných princípov, na ktorých je postavená moderná demokratická spoločnosť: rovnosť, ľudská dôstojnosť a spravodlivosť. Je porušením zásady rovnakého zaobchádzania v zmysle antidiskriminačného zákona¹, ale aj porušením zásady rovnosti pred zákonom v zmysle Článku 12 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého „Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie“².

Všetky školy a školské zariadenia zaradené do siete škôl a školských zariadení Slovenskej republiky musia venovať maximálnu pozornosť prevencii, čiže predchádzaniu diskriminácie a segregácie. Rovnako by mali byť pripravené segregáciu riešiť a odstraňovať ju v prípade, že je potvrdené riziko segregácie, pretože dôsledky, ktoré segregované vzdelávanie spôsobuje, sú často nezvratné³.

V rámci aktivít, ktoré synergicky prispievajú k podpore desegregácie škôl vydáva Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR (ďalej len „MŠVVaM SR“ alebo „ministerstvo školstva“) Štandardy dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní (ďalej len „Štandardy“)⁴, ktoré sú ďalším krokom k dodržiavaniu zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní podľa školského zákona⁵. Štandardy definujú základné etické, ľudskoprávne, organizačné a manažérske princípy a pravidlá správania a konania škôl a všetkých aktérov výchovno-vzdelávacieho procesu súvisiace s identifikáciou, prevenciou a odstraňovaním segregácie v školskom prostredí.⁶ Ich uplatňovanie prispieva k dodržiavaniu princípov demokracie v školách a školských zariadeniach. Štandardy sú rozpracovaním a realizáciou praktickej časti Metodickej príručky desegregácie vo výchove a vzdelávaní (ďalej len „Metodická príručka“)⁷, ktorá obsahuje odporúčania a postupy pre jednotlivých aktérov vzdelávania, ktoré pomáhajú predchádzať segregácii a odstraňovať ju.

Vypracovanie a uplatňovanie Štandardov dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní posilňuje záväzok dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní, ktorý stanovuje § 2 písm. ai) a aj) školského zákona (zákona č. 245/2008 Z. z.)⁸. Vyplýva tiež z cieľov Plánu obnovy a odolnosti SR, ktorého prijatím v roku 2021 sa Slovenská republika zaviazala, že do konca roka 2025 bude „100 % škôl uplatňovať desegregačné štandardy“⁹. Podmienka uplatňovania Štandardov vo všetkých školách automaticky neznamená predpoklad, že k segregácii vo všetkých školách na Slovensku dochádza.

Právna záväznosť Štandardov dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní vyplýva z § 145 ods. 1 zákona č. 245/2008 Z. z. (školský zákon): *“Práva ustanovené týmto (pozn. školským) zákonom sa zaručujú rovnako každému uchádzačovi, dieťaťu, žiakovi a poslucháčovi v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania vo vzdelaní ustanovenou osobitným predpisom¹⁰. Škola alebo školské zariadenie pri dodržiavaní zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní postupuje podľa štandardov, ktoré vydáva a na svojom webovom sídle zverejňuje ministerstvo školstva. Tieto štandardy sú záväzné pre vypracovanie školského poriadku.“*

¹ Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou

² Čl. 12 ods. 1 a ods. 2 Ústavy SR

³ Podrobné vysvetlenie pojmu segregácia a konkrétne dôsledky, ktoré spôsobuje sa nachádzajú v [Metodickej príručke desegregácie vo výchove a vzdelávaní](#), ktorú MŠVVaM SR vydalo v decembri 2023.

⁴ Zverejnené na [webovom sídle ministerstva školstva v časti Štandardy dodržiavania zákazu segregácie](#)

⁵ § 2 písm. ai) školského zákona – definícia dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní. Do 31.12.2024 je v platnosti definícia podľa § 2 písm. ah) Zákona č. 245/2008 Z. z.

⁶ Pri ich uplatňovaní vo vzťahu k jednotlivým chráneným dôvodom je smerodajné usmernenie z Manuálu a monitoring uplatňovania štandardov dodržiavania zákazu segregácie ktoré poskytujú praktické informácie a postupy k uplatňovaniu štandardov v zmysle školského zákona.

⁷ [Metodická príručka desegregácie vo výchove a vzdelávaní](#) (MŠVVaŠ SR, 2023)

⁸ Do 31.12.2024 je v platnosti definícia podľa § 2 písm. ah) a ai) zákona 245/2008 Z. z.

⁹ [Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky, Komponent 6, Reforma 5](#) (Úrad vlády SR, 2021)

¹⁰ Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou

MANUÁL NA UPLATŇOVANIE ŠTANDARDOV

DODRŽIAVANIA ZÁKAZU SEGREGÁCIE VO VÝCHOVE A VZDELÁVANÍ

Školy a školské zariadenia sú povinné v súlade s § 145 ods. 1 zákona č. 245/2008 Z. z. pri dodržiavaní zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní postupovať podľa Štandardov, ktoré vydáva a na svojom webovom sídle zverejňuje MŠVVaM SR. Tieto Štandardy dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní zaväzujú riaditeľov škôl, školských zariadení a každého pedagogického zamestnanca, odborného zamestnanca a ďalšieho zamestnanca školy a školského zariadenia k dodržiavaniu stanovených pravidiel, princípov a postupov, ktorých cieľom je podporiť vytvorenie inkluzívneho prostredia na školách a v školských zariadeniach, v ktorom sa každý žiak a poslucháč bude cítiť prijatý. Podľa Stratégie inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní sa inkluzívne vzdelávanie zameriava na plné a účinné zapojenie, prístupnosť, účasť a výsledky všetkých detí, žiakov a študentov. Inklúzia znamená aj prístup a postup k vysoko kvalitnému formálnemu a neformálnemu vzdelávaniu bez diskriminácie. Tento prístup zahŕňa poskytnutie podpory, vykonanie primeraných úprav a včasných zásahov v takej miere, aby všetky deti, žiaci a študenti dokázali naplniť svoj potenciál. Je zameraný na „celú osobu“ a má za cieľ ukončiť segregáciu vo vzdelávaní zaistením inkluzívnej triednej výučby v prístupných vzdelávacích inštitúciách s primeranou podporou¹¹.

Predpokladom k uplatňovaniu Štandardov dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní je, že škola a školské zariadenie prijme zákonnú povinnosť postupovať podľa nich pri dodržiavaní zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní.

Uplatňovanie Štandardov dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní pre školy a školské zariadenia v zmysle školského zákona znamená zavedenie a dodržiavanie pravidiel, princípov a postupov na predchádzanie segregácie, identifikáciu rizika segregácie a nápravu segregáčného konania, pokiaľ bolo indikované na základe kontroly.

Obrázok č. 1 Uplatňovanie štandardov dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní

Zdroj: vlastné spracovanie

Zavedenie Štandardov:

- **Zpracovanie z hľadiska obsahu:** Škola môže **prevziať** štandardy zverejnené ministerstvom, alebo si ich môže **rozpracovať** s ohľadom na účel a cieľ dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní, tak, aby úprava v školskom poriadku bola v súlade so Štandardmi zverejnenými ministerstvom.
- **Zpracovanie z hľadiska formy:** Štandardy zapracuje škola do školského poriadku
 - a) **priamo do textu** alebo
 - b) **z hľadiska prehľadnosti môže ísť o samostatnú prílohu** (s názvom „Štandardy dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní“). Príklad je uvedený v [Prílohe č. 1](#).
- Ak škola prevezme štandardy zverejnené ministerstvom do „tela/hlavného textu“ školského poriadku, je potrebné **primerane upraviť číslovanie** článkov (napr. čl. 1 zverejnených Štandardov bude v rámci školského poriadku čl. 5a).
- **Niektoré príklady praktických situácií:**
 - o dodatok školského poriadku, zverejnené štandardy rozpracované s ohľadom na účel a cieľ dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní, forma prílohy;
 - o dodatok školského poriadku, len prevzaté zverejnené štandardy, forma prílohy;

¹¹ [Stratégia inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní](#) (MŠVVaŠ SR, 2021)

- dodatok školského poriadku, zverejnené štandardy rozpracované s ohľadom na účel a cieľ dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní, zapracovanie v texte;
 - dodatok školského poriadku, len prevzaté zverejnené štandardy, zapracovanie v texte;
 - nový školský poriadok, zverejnené štandardy rozpracované s ohľadom na účel a cieľ dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní, forma prílohy;
 - nový školský poriadok, len prevzaté zverejnené štandardy, forma prílohy.
- Zverejnenie aktualizovanej verzie schváleného školského poriadku školy a školského zariadenia (ďalej len „ŠaSZ“) na verejne prístupnom mieste **do 3 mesiacov od 1. decembra 2024** alebo od aktualizácie Štandardov ministerstvom školstva.
 - Oboznámenie s jeho obsahom preukázateľným spôsobom zamestnancov a žiakov a informovanie o jeho vydaní a obsahu zákonných zástupcov žiakov¹².

Identifikácia rizika segregácie:

- ŠaSZ využije na identifikáciu uplatňovania Štandardov postup uvedený v kapitole 3 „Nástroj na sebahodnotenie školy“ metodického materiálu Spolu v jednej lavici¹³.
- MŠVVaM SR identifikuje riziko segregácie prostredníctvom Monitoringu rizika segregácie, ktorý realizuje Inštitút vzdelávacej politiky (MŠVVaM SR).

Dodržiavanie štandardov

- Vypracovanie **Plánu uplatňovania Štandardov dodržiavania zákazu segregácie** (ďalej len „Plán“) **do konca septembra 2025**, ktorého štruktúra je uvedená v [Prílohe č. 2.](#)
- Postup podľa znenia jednotlivých Štandardov a vypracovaného Plánu v zmysle odporúčaní v Časti B „Praktická časť“ Metodickej príručky desegregácie vo výchove a vzdelávaní znamená:
 - a) realizáciu preventívnych opatrení na znížovanie vzniku rizika segregačných situácií;
 - b) realizáciu opatrení na odstránenie situácií s potenciálom segregácie identifikovaných v Pláne a nápravu zistených nedostatkov.

Kontrola uplatňovania štandardov

- Kontrola uplatňovania Štandardov prostredníctvom inšpekčnej činnosti Štátnej školskej inšpekcie je indikovaná na základe Monitoringu rizika segregácie. V prípade identifikácie rizika segregácie, Štátna školská inšpekcia postupuje podľa platnej legislatívy a škole alebo školskému zariadeniu uloží opatrenia, napr. povinnosť pre riaditeľa/riaditeľku a/alebo zriaďovateľa vypracovať Plán odstránenia segregácie. Postupuje pritom aj podľa odporúčaní z Časti B „Praktická časť“ Metodickej príručky desegregácie vo výchove a vzdelávaní. Podrobnejší popis monitoringu uplatňovania Štandardov je v ďalšej časti tohto dokumentu.

Náprava konania:

- Návrhy riešení predchádzania a odstraňovania segregácie vo výchove a vzdelávaní sa týkajú zmien postojov a hodnotového nastavenia všetkých aktérov výchovno-vzdelávacieho procesu¹⁴ a príčin a problémov podľa stanovenej typológie situácií s rizikom segregácie vo výchove a vzdelávaní, v ktorých sa segregácia môže prejavovať v špecifických podmienkach SR. Sú uvedené v Metodickej príručke desegregácie vo výchove a vzdelávaní v časti B¹⁵.

¹² Podľa §153 ods. 3 zákona č. 245/2003 Z. z.

¹³ Kapitola 3 Nástroj na sebahodnotenie školy, str. 32 In [Spolu v jednej lavici](#) (MŠVVaŠ SR, 2021)

¹⁴ Aktéri vzdelávania = všetky subjekty, ktoré vykonávajú správu v školstve podľa [§ 2 zákona č. 596/2003 Z. z.](#)

¹⁵ [Metodická príručka desegregácie vo výchove a vzdelávaní](#) (MŠVVaŠ SR, 2023)

- Prehľad rôznych dostupných metodických materiálov ministerstva školstva, vzdelávacích aktivít a podujatí, webových stránok, užitočných kontaktov a iných podporných materiálov MŠVVaM SR zverejňuje a pravidelne aktualizuje na webovom sídle ministerstva školstva v časti Desegregácia: www.minedu.sk/desegregacia.

Pre väčšinu škôl slúži uplatňovanie Štandardov ako preventívne opatrenie na identifikáciu potenciálnych rizík segregácie a vytvára predpoklad pripravenosti konať smerom k odstráneniu potenciálnej segregácie, ak k nej dôjde. Pri prevencii segregácie školy a školské zariadenia uplatňujú Štandard predovšetkým prostredníctvom vykonávania preventívnych opatrení na zníženie rizika segregácie. Tieto opatrenia sú načrtnuté v Metodickej príručke desegregácie vo výchove a vzdelávaní¹⁶.

Východiská k uplatňovaniu Štandardov dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní

V znení samotných Štandardov je uvedené, že základným predpokladom realizácie procesu odstraňovania segregácie a prevencie jej vzniku je zásadný posun v oblasti postojuvého a hodnotového nastavenia. Preto je osobitná časť v Metodickej príručke desegregácie vo výchove a vzdelávaní venovaná dôležitosti zmeny postojov rôznych aktérov vzdelávacieho procesu: štátu a politických elít, zriaďovateľov a riaditeľov škôl, pedagogických, odborných a ďalších zamestnancov škôl a školských zariadení a rodičov/zákonných zástupcov tak detí z minoritných komunít ako aj z majority¹⁷.

Východiskom k nastaveniu postojov všetkých aktérov výchovno-vzdelávacieho procesu k desegregácii je Metodická príručka desegregácie vo výchove a vzdelávaní¹⁸, ktorej Časť A obsahuje vysvetlenie definície segregácie vo výchove a vzdelávaní. Je napísaná „heuristickou metódou“, aby čitateľ spolu s autormi postupne sám nadobudol plné pochopenie problematiky segregácie a jej dôsledkov.

Stratégia inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní považuje „formovanie a utváranie postojov, vzťahov a rovnakých práv všetkých ľudí za jednu z rozhodujúcich oblastí naplnenia cieľov inkluzívneho vzdelávania. Inklúzia predstavuje snahu umožniť komunitám, systémom a štruktúram bojovať proti diskriminácii vrátane škodlivých stereotypov, uznať rozmanitosť, podporiť účasť a prekonať prekážky vzdelávania a zapájania sa všetkých osôb, a to so zameraním na blaho a úspešnosť detí a žiakov so zdravotným postihnutím, zo sociálne znevýhodneného prostredia, s jazykovou odlišnosťou, nadaním a talentom. Na rozvoj potenciálu každého žiaka je potreba podpory dieťaťa, žiaka a študenta v ich individuálnej vzdelávacej ceste, ale aj podpora ich otvorenosti a pozitívnych postojov k druhým. Aby pedagógovia boli dobrými sprievodcami žiakov v rozvoji ich potenciálu, je nutné aby sami boli otvorení odlišnosti a dokázali vhodne personalizovať vyučovací proces.“¹⁹

Upravené ciele a obsah vzdelávacích oblastí a vyučovacích predmetov pilotného overovania upravených Rámcových učebných plánov a vzdelávacích štandardov vymedzujú povinný obsah výchovy a vzdelávania v základných školách, pričom v rámci komplexných cieľov vzdelávacej oblasti Človek a hodnoty je definované: „Žiaci sa naučia kriticky myslieť, argumentovať a prehodnocovať, kultivovane diskutovať, rešpektovať názory a cítenie iných ľudí, základné princípy demokracie, ľudské práva, iné náboženstvá, národy, národnosti, etnické skupiny.“²⁰

Ďalšie odporúčania k uplatňovaniu Štandardov uvádzame z medzinárodných dokumentov:

¹⁶ Metodická príručka desegregácie vo výchove a vzdelávaní (MŠVVaŠ SR, 2023)

¹⁷ Časť B2.2.1 Metodickej príručky desegregácie vo výchove a vzdelávaní - Problémy, príčiny a návrhy riešení platné všeobecne pre všetky situácie (MŠVVaŠ SR, 2023)

¹⁸ Viac v Časti A Metodickej príručky desegregácie vo výchove a vzdelávaní (MŠVVaŠ SR, 2023)

¹⁹ Stratégia inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní (MŠVVaŠ SR, 2021)

²⁰ Človek a hodnoty – upravené ciele a obsah vzdelávacích oblastí a vyučovacích predmetov (ŠPÚ, 2020)

Charta Rady Európy o vzdelávaní k demokratickému občianstvu a ľudským právam²¹ (ďalej len „Charta“), predstavuje odporúčania a princípy, ktoré podporujú vzdelávanie k demokratickému občianstvu a ľudským právam v členských štátoch. Slovensko sa, ako člen Rady Európy, zaväzuje v rámci svojich národných politík a vzdelávacích systémov zohľadniť zásady a ciele Charty, a tak prispievať k rozvoju demokratických hodnôt, občianskej angažovanosti a rešpektu k ľudským právam. Charta ukazuje, ako preniesť hodnoty demokracie do praxe:

- **Vyučovanie a vzdelávacia prax sa riadia demokratickými a ľudskoprávnymi hodnotami a zásadami.** Obzvlášť vedenie vzdelávacích inštitúcií, vrátane škôl, má reflektovať a presadzovať hodnoty ľudských práv a podporovať zapojenie a aktívnu účasť učiacich sa, pedagogických zamestnancov, odborných zamestnancov, ďalších zamestnancov a ďalších zainteresovaných osôb, vrátane rodičov.
- **Aspekty demokratického občianstva a ľudských práv by sa mali uplatňovať vo všetkých predmetoch.** Zásadne dôležitým prvkom každého vzdelávania je **presadzovanie sociálnej súdržnosti a medzikultúrneho dialógu a oceňovanie rôznorodosti a rovnosti vrátane rodovej rovnosti**; za týmto účelom je zásadne dôležité rozvíjať vedomosti a sociálne zručnosti a porozumenie, ktoré obmedzujú konflikty, posilňujú uvedomenie a pochopenie rozdielov medzi náboženskými a etnickými skupinami, budujú vzájomný rešpekt k ľudskej dôstojnosti a spoločným hodnotám, podnecujú dialóg a presadzujú nenásilie pri riešení problémov a sporov.
- Vo všetkých oblastiach vzdelávania je potrebné presadzovať postoje a vyučovacie metódy, ktorých cieľom je **učiť sa spoločne žiť v demokratickej a kultúrne rozmanitej spoločnosti** a umožňovať učiacim sa získať vedomosti a schopnosti potrebné na presadzovanie sociálnej súdržnosti, ocenenie rozmanitosti, rovnosti a uvedomovanie si rozdielov, najmä medzi jednotlivými náboženskými a etnickými skupinami spôsobom so vzájomným rešpektom k právam jednotlivých strán a proti všetkým formám diskriminácie a násilia.

Všeobecná deklarácia ľudských práv²² a Dohovor UNESCO o odstránení diskriminácie vo vzdelávaní²³ podporujú ochranu a napĺňanie ľudských práv, najmä v oblasti vzdelávania, pričom Dohovor UNESCO prináša aj právne záväzné opatrenia pre štáty, ktoré ho ratifikovali²⁴. Odporúčajú, aby vzdelanie smerovalo k plnému rozvoju ľudskej osobnosti a k posilneniu úcty k ľudským právam a základným slobodám. Tiež, aby napomáhalo k vzájomnému porozumeniu, znášanlivosti a priateľstvu medzi všetkými národmi a všetkými rasovými i náboženskými skupinami (Článok 26 Všeobecnej deklarácie ľudských práv a Článok 5 Dohovoru UNESCO o odstránení diskriminácie vo vzdelávaní).

Ďalšie informácie

Vzhľadom na prierezovosť a dôležitosť Štandardov MŠVVaM SR zakomponuje ich znenie aj do Etického kódexu pre pedagogických zamestnancov, odborných zamestnancov a ďalších zamestnancov škôl k jeho najbližšej aktualizácii. Vzorový etický kódex podľa § 5 zákona č. 138/2019 Z. z. vydáva a zverejňuje MŠVVaM SR na svojom webovom sídle, pričom zamestnávateľovi sa vytvára možnosť na rozpracovanie etického kódexu do pracovného poriadku. Aktualizované znenie dokumentu je dostupné na webovej stránke MŠVVaM SR²⁵.

²¹ [Charta Rady Európy o vzdelávaní k demokratickému občianstvu a ľudským právam](#) (Rada Európy, 2010) bola schválená odporúčaním Výboru ministrov č. 7 z roku 2010, Recommendation CM/Rec (2010)

²² [Všeobecná deklarácia ľudských práv](#) (OSN, 1948)

²³ [Convention against Discrimination in Education](#) (UNESCO, 1960). Neoficiálny slovenský preklad in [Právo na vzdelanie a jeho kľúčové aspekty](#) (D. Horná a K. Petőcz, 2015)

²⁴ SR ratifikovala UNESCO Dohovor o odstránení diskriminácie vo vzdelávaní 31. marca 1993. Zaviazala sa tým zabezpečiť rovnosť vo vzdelávaní a predchádzať akýmkoľvek formám diskriminácie na základe rasy, náboženstva, pohlavia alebo sociálneho postavenia vo vzdelávacích inštitúciách. (UNESCO, [Conventions ratified](#))

²⁵ [Etický kódex pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov](#)

Plán uplatňovania Štandardov dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní

Vypracovaním plánu škola a školské zariadenie preukazuje dodržiavanie štandardov zákazu segregácie podľa školského zákona. Je užitočným nástrojom pre všetkých aktérov vzdelávania:

- Plán môže škole a školskému zariadeniu pomôcť vytvoriť podmienky, v ktorých sa každý žiak cíti podporovaný a má prístup k rovnakým vzdelávacím príležitostiam. To povedie k zlepšeniu ich akademických aj osobnostných výsledkov.
- Jasne definované kroky a opatrenia s určením časového rámca a konkrétnych zodpovedností uľahčia pedagogickým a odborným zamestnancom prácu s rozmanitými skupinami žiakov a znížia ich záťaž pri riešení problémov v triede.
- Plán ukáže rodičom a zákonným zástupcom, že škola pracuje na konkrétnych opatreniach pre rovnaké šance pre všetky deti. Transparentnosť a výsledky posilnia dôveru rodičov v školu.
- Plán ukáže, že škola aktívne rieši riziko segregácie a plní štandardy ministerstva, čím sa pripravuje na prípadné kontroly alebo externé hodnotenia.
- Riešenie problému segregácie vytvorí prostredie, kde sa všetci žiaci cítia prijatí a podporovaní, čo pozitívne ovplyvní klímu školy a zníži konflikty.
- Vypracovanie plánu je v súlade s kurikulárnou reformou a príležitosťou na zavedenie nových, moderných a efektívnych prístupov do vzdelávacieho procesu, ktoré môžu škole priniesť pozitívne hodnotenie aj z externého prostredia.
- Plán nastavuje procesy, ktoré pomôžu škole predchádzať podobným rizikám aj v budúcnosti.

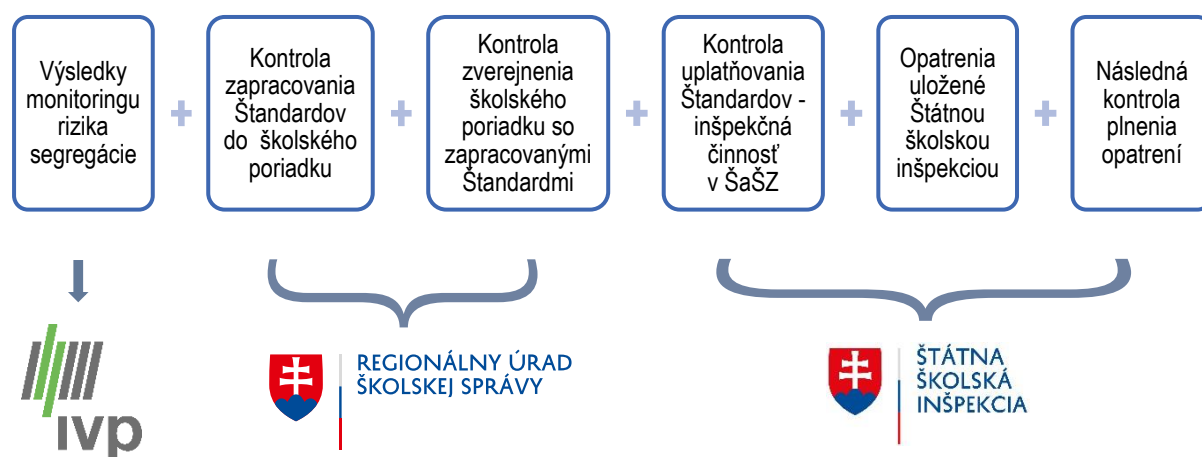
V prípade akýchkoľvek otázok k uplatňovaniu Štandardov dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní je možné obrátiť sa na MŠVVaM SR prostredníctvom regionálnych úradov školskej správy (RÚŠS) alebo priamo na vecne príslušnú sekciu (sekcia národnostného a inkluzívneho vzdelávania MŠVVaM SR) prostredníctvom e-mailu: bezsegregacie@minedu.sk alebo ďalších aktuálnych kontaktov ministerstva školstva.

MONITORING UPLATŇOVANIA ŠTANDARDOV DODRŽIAVANIA ZÁKAZU SEGREGÁCIE VO VÝCHOVE A VZDELÁVANÍ

Predchádzanie a odstraňovanie prvkov segregácie vo vzdelávacom systéme na Slovensku má synergicky s ďalšími opatreniami za cieľ prispieť k zníženiu podielu žiakov, ktorí nedosahujú základnú úroveň zručností, zníženiu socioekonomického vplyvu na vzdelávacie výsledky žiakov a k podpore rovnosti príležitostí vo vzdelávaní. Spôsobom naplňania tohto cieľa je aj zavedenie Štandardov dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní.

MŠVVaM SR realizuje od školského roka 2024/2025 **monitoring rizika segregácie**, ktorý spolu s Monitoringom uplatňovania Štandardov dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní tvorí systém monitorovania procesu desegregácie na Slovensku a odráža realizáciu všetkých opatrení, ktoré ministerstvo školstva realizuje na podporu odstraňovania segregácie vo výchovno-vzdelávacom procese²⁶.

Obrázok č. 2 **Systém monitorovania procesu desegregácie**

Zdroj: vlastné spracovanie

MŠVVaM SR považuje za dôležité poznamenať, že v tomto systéme monitorovania procesu desegregácie skúmame len prostredie škôl a školských zariadení a to, že v niektorom z nich bude identifikované, prípadne aj potvrdené riziko segregácie vyplývajúce napríklad z vysokého podielu detí a žiakov patriacich k marginalizovaným rómskym komunitám, neznamená, že segregácie koná tá konkrétna škola alebo školské zariadenie. Segregácia môže byť výsledkom konania zriaďovateľa (napr. nariadením o organizácii vyučovania, určením školského obvodu v rámci obce alebo uzavretím dohody o spoločnom školskom obvode medzi viacerými obcami, ktorý je diskriminačný atď.) alebo inej školy, ktorá odmietne prijať niektorých žiakov. Je nevyhnutné analyzovať situáciu komplexne, k čomu dáva návod Metodická príručka desegregácie vo výchove a vzdelávaní²⁷.

²⁶ Aktuálne realizované kroky MŠVVaM SR na podporu desegregácie sú prehľadne dostupné na [webovom sídle ministerstva](#).

²⁷ [Metodická príručka desegregácie vo výchove a vzdelávaní](#) (MŠVVaŠ SR, 2023).

Monitoring rizika segregácie

Monitoring rizika segregácie reaguje na zavedenie definície segregácie vo výchove a vzdelávaní a realizuje ho Inštitút vzdelávacej politiky Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže. Spočíva v podrobnej analýze administratívnych dát, pričom sa zameriava na súbor ukazovateľov, parametrov a varovných signálov, ktoré odrážajú charakteristiky rôznych typov situácií segregácie na Slovensku. Týmto spôsobom je možné identifikovať príznaky a riziko segregácie v konkrétnych školách a tiež medziročné zmeny jednotlivých sledovaných parametrov. MŠVVaM SR každoročne k septembru daného školského roka vypracováva priebežnú monitorovaciu správu za školský rok. Cieľom je pravidelné monitorovanie vývoja rizika segregácie na systémovej úrovni. Výsledky monitorovania budú ministerstvu školstva slúžiť aj ako východisko pri ďalšom nastavovaní a vyhodnocovaní desegregačných a inkluzívnych politík, pri nastavovaní cieľov a politík v budúcnosti a k vytvoreniu systému cielenej podpory a pomoci rizikovým školám a lokalitám. Závery z monitoringu MŠVVaM SR predkladá Štátnej školskej inšpekcii, ktorá ich využíva pri plánovaní inšpekčnej činnosti aj v rámci Monitoringu uplatňovania Štandardov dodržiavania zákazu segregácie. Metodika monitoringu rizika segregácie a publikované monitorovacie správy sú dostupné na webovom sídle ministerstva školstva v časti Monitoring rizika segregácie²⁸.

Monitoring uplatňovania Štandardov dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní

V niektorých prípadoch si proces desegregácie vyžaduje systematickú prácu trvajúcu podľa špecifických príčin a problémov jednotlivých lokalít, škôl a školských zariadení rôzne dlhé obdobie. Slovenská republika prijala v rámci Plánu obnovy a odolnosti záväzok splniť cieľ, že 100% škôl bude do konca roka 2025 uplatňovať desegregačné štandardy. Vzhľadom na povahu desegregácie, ktorá je súčasťou komplexného procesu inklúzie, tento cieľ neznamena, že do konca roka 2025 sa má dosiahnuť finálny stav, alebo že ideálne finálny stav je možné dosiahnuť a to ani v prípadoch, keď je segregácia preukázaná. Znamená to však záväzok podniknúť aktívne kroky popísané vyššie, smerujúce k prevencii a odstraňovaniu nedostatkov v prípade, ak je riziko segregácie alebo segregačná situácia preukázaná.

Monitoring uplatňovania Štandardov zahŕňa:

1. Kontrolu zapracovania Štandardov do školského poriadku podľa Manuálu na uplatnenie Štandardov dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní a jeho vydanie a zverejnenie na verejne prístupnom mieste podľa § 153 školského zákona (zákona č. 245/2008 Z. z.). Túto kontrolu zabezpečujú Regionálne úrady školskej správy.
2. Inšpekčnú a kontrolnú činnosť Štátnej školskej inšpekcie. Štátna školská inšpekcia vykonáva monitoring inkluzívnosti prostredia. Vstupom doň sú aj výsledky monitoringu rizika segregácie, ktoré Štátna školská inšpekcia pri plánovaní inšpekčnej činnosti prepája aj s ďalšími podnetmi a vlastnými internými kritériami (periodický plán, regionálne rozloženie, iné inšpekcie a pod.). Ide o kontrolu dodržiavania Štandardov priamo v škole a školskom zariadení. Štátna školská inšpekcia postupuje v prípade identifikácie rizika segregácie podľa platnej legislatívy, a škole a školskému zariadeniu uloží opatrenia v zmysle Článku 3 Štatútu Štátnej školskej inšpekcie²⁹ a Piatej časti zákona o štátnej správe v školstve a školskej samospráve (Zákon č. 596/2003 Z. z.). Postupuje pritom podľa odporúčaní v Časti B „Praktická časť“ Metodickéj príručky desegregácie vo výchove a vzdelávaní³⁰.
3. Následnú kontrolu plnenia opatrení uložených Štátnou školskou inšpekciou a stav odstránenia nedostatkov zistených pri inšpekciách.

²⁸ Dokumenty monitoringu rizika segregácie vo výchove a vzdelávaní sú dostupné na [webovom sídle ministerstva školstva](#).

²⁹ [Štatút Štátnej školskej inšpekcie - konsolidované znenie](#)

³⁰ Možností opatrení Štátnej školskej inšpekcie po vykonaní kontrolnej a inšpekčnej činnosti sú prehľadne zhrnuté v dokumente [Opatrenia a sankcie Štátnej školskej inšpekcie](#), ktorý je dostupný na webovom sídle inšpekcie.